

Gusztáv Molnár îmbrățișează cu un entuziasm oarecum neprecaut concepția lui Huntington și îi dedică în eseul său mai multe pagini, susținând-o împotriva criticilor (în exemplul dat, Horia Patapievici). Desigur, autorul este foarte îndreptățit să reitereze cu bucurie trăsăturile civilizației occidentale, care sînt „moștenirea clasică, creștinismul occidental (catolicismul, apoi protestantismul), separarea puterii bisericii și statului, domnia legii (statul de drept), pluralismul societății și societatea civilă, tradiția corpului reprezentativ și nu în ultimul rînd, individualismul”. Aș adera mai puțin însă, decît Gusztáv Molnár, la exclamația celebrului politolog american, „combinația acestor factori este unică”. Nu pentru că nu ar fi unică (orice concret este unic). Dar nu cred că Huntington ar fi demonstrat convingător că doar această combinație de date este compatibilă cu **modernități care se recunosc și interacționează intens și drept urmare, au pus bazele unei relații inerent pașnice**¹. Nici Gusztáv Molnár nu avea cum să aducă argumente decisive în acest sens. El pare să opteze fără multe îndoieli pentru imaginea unor „plăci” geo-culturale, care plutesc pe astenosfera condițiilor existențiale universale (resurse, activități economice, procese informaționale etc.)

Această imagine (metaforă) de tip „tectonică a plăcilor” a sugerat poate una dintre cele mai profitabile observații ale șefului Centrului de Geopolitică de la Budapesta. Referindu-se la elaborarea de către Huntington a paradigmei civilizațiilor, Gusztáv Molnár remarcă: „Nu prea se ocupă însă de detalii, de nuanțele mai fine, de liniile de demarcație din interiorul unor țări sau chiar unități teritoriale și administrative mai mici, care fac obiectul așa-numitei *microgeopolitici*”. Gusztáv Molnár susține valoarea „nuanțelor mai fine”.

Sugestia vine de la faptul că la granița dintre două plăci tectonice apar fenomenele geologice cele mai bogate și cele mai imprevizibile. Prin analogie, ne așteptăm ca în regiunea de frontieră dintre două regiuni cu diferențe culturale semnificative să intervină procese politice de un rafinament excepțional. Ar fi o pierdere deci să nu aprofundezi zonele micro-culturale, la intersecția dintre două „plăci geo-culturale”, aici petrecîndu-se interesante (bogate, imprevizibile) transformări ale datelor culturale în fenomene politice.

Exemplul pe care îl oferă Gusztáv Molnár merită de departe, după opinia mea, calificativul „convingător”:

„Din studiul dedicat de István Székely analizei pe județe a alegerilor pentru administrația locală din 1990 și 1992, precum și a alegerilor pentru administrația locală din 1992, rezultă că în timp ce în 1990 — la alegerile parlamentare — opoziția a obținut rezultate peste 40% doar în cele patru județe unde numărul populației maghiare este cel mai ridicat, în 1992 județelor Harghita, Covasna, Mureș și Satu Mare li s-au alăturat și județele Bihor, Arad și Timiș (avînd rezultate de peste 50%).

La alegerile din 1996 s-a produs ruptura și în județele din centrul Transilvaniei, cu o populație preponderent românească. Acest lucru a demonstrat clar că este vorba de un dat structural care depășește prin semnificație cu mult factorul maghiar. (...) Și, în sfîrșit, în 1996 s-a ajuns la situația în care practic Transilvania a fost cea care a hotărît rezultatele alegerilor la nivelul întregii țări”.

Transilvania în post-comunism

Dacă ultima afirmație a citatului lui Gusztáv Molnár este adevărată (și este), iar schimbarea politică din 1996 a reprezentat un moment crucial în evoluția statului român (o să explic mai departe de ce îl consider așa), atunci Transilvania este regiunea care a „basculat”

istoria în direcția ei cea bună. Se pune întrebarea dacă formula „moment crucial în evoluția statului român” (cu privire la alegerile din 1996) nu apare drept grandilocventă. Răspunsul nu poate fi dat **astăzi** în totalitate. Ceea ce am în vedere, este coincidența dintre schimbările politice din România și procesele de integrare de pe continent. Deciziile esențiale ale integrării euro-atlantice, cât și ale extinderii Uniunii Europene au fost judecate și planificate în jurul anului 1996. Este dincolo de orice îndoială că direcția politică mafiotic-naționalistă în care a mers România pînă în 1996 excludea România din marile structuri ale civilizației de tip european. România pare oarecum în situația de a fi prins, printr-un sprint cu sufletul la gură, ultimul vagon, de care se ține încă strîns, fără să se știe cît mai poate s-o facă și dacă nu cumva acest ultim vagon va fi lăsat, cumva, prin vreo gară. Dacă în 1999 România va fi nominalizată pentru al doilea val al NATO, atunci în alți doi-trei ani ea va deveni și membră a acestei organizații. Din acel moment, țara își va fi găsit un drum pe care îl va parcurge în meandre, dar oarecum sigură, drumul spre o democrație mai efektivă și mai prosperă, adică un drum opus celui al „statelor falimentare” pe care le amintește Gusztáv Molnár în eseul său. Cu aceste date, schimbarea politică din 1996 ar reprezenta o bifurcație („un moment crucial”) în istoria acestei țări. Doar că, „ce se va întîmpla cu România” nu depinde numai de „ceea ce se întîmplă cu România”, ci și de „ceea ce se întîmplă în afara ei”. În cazul în care contextul regional și mondial va juca în favoarea țării, anul 1996 reprezintă, într-adevăr, anul bifurcației esențiale, bifurcație datorată, așa cum o spun datele, Transilvaniei.

Ce anume a făcut ca Transilvania să voteze altfel decît restul țării? Ce a făcut ca opțiunea ne-educaților, oamenilor în vîrstă, muncitorilor industriali, masei rurale, categorii cu o înțelegere civico-politică limitată și conservatoare, dependente de propaganda unei televiziuni partizane ori de discursul demagogic², să fie învinsă în proporții decisive pe teritoriul acestei regiuni³?

Una dintre pierderile irecuperabile ale perioadei de tranziție a fost absența resurselor financiare și umane (în toată regiunea de influență sovietică), necesare pentru investigarea acestui fenomen extraordinar, al saltului de la comunism la societatea deschisă. Ne aflăm în fața unui proces nestaționar tipic, solicitînd date empirice de mare finețe și rafinament al cadrelor conceptuale. Analizele sociologice, sondajele, evaluările politologice pe care le știm în cazul României sînt departe de a fi corespuns exigențelor specifice unor cercetări acoperitoare. În absența acestora ne rămîn ca referințe explicative păreri și observații de genul celor invocate de Gusztáv Molnár: „... *românii ardeleni sînt mai de nădejde decît regătenii, ceea ce se datorează fericitei influențe a imperiului* (Horia Patapievicu)”; „*Valorilor central-europene ale iluminismului, reformei, toleranței și competiției care îi caracterizează îndeosebi pe românii ardeleni, li se adaugă în România forme ale culturii sociale și politice aflate sub influența contemplației și pasivității, adică a altor coduri, mai puțin active din punct de vedere social, ce sînt caracteristice zonei de valori ortodox-răsăritene* (Emil Hurezeanu)”. Gusztáv Molnár însuși declară: „... *atunci cînd vorbesc despre identitatea culturală specifică a ardelenilor (români, unguri și bineînțeles puținii germani rămași), mă gîndesc în primul rînd la atitudinea lor față de muncă și cultura lor politică, strîns legată de aceasta*”.

Deși din diferite motive Gusztáv Molnár preferă să se refere în articolul său mai mult la rolul „identității ardelenice”, așa susține în continuare influența considerabilă a minorității maghiare pentru realitățile formale și practice ale statului român. Prin lupta lor politică pentru afirmarea drepturilor minorităților naționale, maghiarii au exercitat o extraordinară presiune asupra mentalității societății românești. În condițiile în care mitologia protocronistă a marcat vizibil conștiința publică, iar partea cea bună a elitei intelectuale românești se afla, în marea ei majoritate, sedusă de aventura culturală interbelică, strategia maghiară a alterităților, drepturilor, autonomiilor, autodeterminărilor a fost ca un torent conceptual năvălind peste o arhitectură vetustă. Pentru o societate care are impresia că România a fost proiectată de pe

vremea lui Burebista, iar România Mare reprezintă sensul final al istoriei, punerea în discuție, cu atîta dramatism, a problemei Transilvaniei a adus lucrurile aproape cu picioarele pe pămînt. Formula des repetată după intrarea UDMR la guvernare: „pentru prima dată în istoria României minoritatea maghiară a fost integrată politic” are și o prelungire în plan cultural: „la capătul celor șapte ani de post-comunism, pentru prima dată alteritatea a fost integrată în fondul cultural al societății românești”⁴.

Dar pare că, în contextul evoluțiilor europene, minoritatea maghiară din România va juca un rol considerabil și în viitor. Să fie limpede: extinderea Uniunii Europene este simultană cu transformarea ei într-o fortăreață. Tratatul Schengen construiește simultan un spațiu european comun și ridică un zid ce separă acest spațiu de lumea mai puțin prosperă și „mai puțin civilizată” dinafară. Își va permite Ungaria să lase cei 1,7 milioane de maghiari de dincoace de Tisa, în afara „marelui zid”? Speculația primirii de către maghiarii din România a cetățeniei Ungariei, lansată de excesivi precum Ádám Katona, sintetizează după părerea mea cel mai bine întreaga teamă a comunității reprezentată de UDMR pentru o Ungarie „in” și o Românie „out”. Maghiarii de dincoace de Tisa nu pot fi simultan cetățeni ai României și cetățeni ai Ungariei. Ce se va întîmpla atunci? Aici joacă foarte bine logica „nuaștelor” sugerată de Gusztáv Molnár. Vor reuși România și Ungaria o cooperare astfel încît prima să fie „lipită”, constant și progresiv, de civilizația de la granița ei de la Vest, ca o soluție pentru destinul (și) al comunității maghiare? Societatea românească și vecina ei maghiară vor da răspuns la această întrebare în anii ce vin.

Competiția dintre „devoluție” și „integrare”

Ajung acum la următorul pas conceptual pe care îl face Gusztáv Molnár.

„Astăzi știm deja foarte bine că nu numai separatismul etnic, ci și omogenizarea națională poate duce la conflicte. În consecință, la baza acțiunii politice care să ducă la rezolvarea etnică a conflictelor trebuie să așezăm, în loc de etnicitate și naționalitate, teritorialitatea, identitatea teritorială. (...) Stăpînirea absolută a statului asupra »propriului« teritoriu sau, dacă preferați, suveranitatea absolută este astăzi un lucru cel puțin la fel de respingător (și periculos) ca tendința absolutistă a statului autocrat din secolul al XVII-lea de a stăpîni societatea civilă. (...) Soluția teoretică și practică a problemei au găsit-o englezii și în secolul al XVII-lea, și acum. În vremea glorioasei revoluții, prin împărțirea competențelor juridice între rege și parlament, iar astăzi prin introducerea devoluției, care realizează împărțirea rațională a puterii între parlamentul central și cele locale. Devoluția înseamnă că dominația asupra teritoriului statal, unic, exclusiv și spiritualizat prin ‘sufletul național’ este înlocuită cu pluralismul teritoriilor. Teritoriile locale (ținuturi istorice sau regiuni nou apărute) se transformă prin devoluție din obiecte aflate în administrația statului în subiecte ale statului, într-o anumită privință devin ele însele stat, după cum cetățenii au devenit ‘suverani’ în Europa occidentală a secolului al XVII-lea”. Opinia lui Gusztáv Molnár este că România nu are prea mult timp la dispoziție. Înconjurată de state falimentare (de la Muntenegru pînă în Siberia) ea trebuie să aleagă, după modelul englez, între devoluție sau federalism pentru a reuși modernizarea politică și integrarea internă a României.

Cunosc atracția exercitată asupra lui Gusztáv Molnár de conceptul devoluției. Dar nu acesta este un argument pentru a considera devoluția drept **singurul** sau **principalul** răspuns la importanta sa întrebare: „Ce se întîmplă cu acele teritorii periferice care din punct de vedere cultural aparțin Occidentului, iar istoric Europei Centrale, și care, după lungile decenii ale centralizării forțate impuse de totalitarisme de dreapta și de stînga, direct proporțional cu afirmarea democrației, se distanțează din ce în ce mai spectaculos de regiunile est-europene ale statelor cărora le aparțin?”

E limpede că Gusztáv Molnár oferă o mare încredere modelului lui Huntington inclusiv în „micul ei detaliu”: frontiera civilizației occidentale trece prin interiorul României,

pe linia Carpaților, la estul Transilvaniei. E la fel de limpede că Gusztáv Molnár nu vede România **în principiu** integrată în Uniunea Europeană, oricât vor evolua datele ei economice (pentru că aparține altui spațiu cultural). El este la fel de pesimist și în ceea ce privește continuarea lărgirii NATO. Și atunci, „acele teritorii periferice” se refugiază în devoluție! Iată linia esențială a raționamentului lui Gusztáv Molnár, cu importante implicații politice. Față de raționament și concluzii am mai multe observații.

În primul rând, aș observa că mitologia marilor „plăci geo-culturale” presupune inerția spațiilor omogene cultural, ca și cum acestea s-ar supune unui fel de macro-mecanică. O astfel de macro-mecanică nu ar fi altceva decât geo-politica dominată de cultură. După părerea mea, concepția e contrazisă flagrant de realitate. Un contraexemplu la îndemână este mișcarea pașoptistă din România.

Din punct de vedere religios, stăruțelele românești aparțineau aceluiași spațiu ortodox din care făceau parte și Grecia, Bulgaria, Rusia, Serbia. Ultimele patru nu au cunoscut revoluția pașoptistă — și nici Polonia slavofonă. În nici un caz nu se poate spune că Moldova sau Muntenia arătau mai apropiate de Vestul continentului din alte puncte de vedere — cultural, social — decât, să zicem, Grecia sau Bulgaria. Erau societăți conservatoare — dacă nu înapoiate — închise — dacă nu chiar ostile. Ele aparțineau desigur „plăcii geo-culturale” ortodoxo-balcanice, nu occidentale.

Mișcarea pașoptistă, pentru care revoluția este un moment esențial, dar nu totul, a impus lumii românești o evoluție spectaculoasă. Revendicările ei de regim politic — republica, sufragiul universal — sau cetățenești — emanciparea evreilor, abrogarea pedepsei cu moartea, eliminarea pedepselor degradante — au pus țările române în fața celor mai înaintate idei politice de pe continent. Nu este vorba numai despre proiecte, ci de o mișcare care a reușit, în câteva decenii, să modernizeze România cu o viteză incredibilă. Toată această operație a fost rezultatul acțiunii a câtorva zeci de oameni politici, proporție insignifiantă în ansamblul societății românești, ale cărei tipologii umane erau foarte departe de Bălcescu, Rosetti, Brătieni, Golești etc. Iată deci un caz spectaculos în care, datorită unor procese ținând de o țesătură internă foarte sofisticată și o interacțiune cu comunitatea internațională excepțională a deplasat lumea românească dintr-un spațiu cultural în altul. Fără deriva din deceniile doi-trei ale secolului XX care a eșuat în cele două totalitarisme succesive, această deplasare ar fi fost dusă pînă la ireversibilitate.

Să revenim la contemporaneitate. Ce spun dezbaterile politice care s-au finalizat pînă acum cu deciziile de la Madrid și de la Luxemburg? E limpede că la Madrid s-a optat pentru o extindere ulterioară și, în acest moment, despre România se poate spune cel puțin că se află în cursa pentru integrare. În ceea ce privește lărgirea Uniunii Europene, și mai ferm avem o hotărîre de extindere a UE în regiuni cu preponderență ortodoxă (România, Bulgaria) în măsura în care aceste țări îndeplinesc criteriile de integrare. Care sînt criteriile politice și economice, nu culturale. Desigur, timpul poate să blocheze procesele (din motive interne României, așa cum vedem, ori externe), îndeplinirea criteriilor nu e simplă chestiune de bunăvoință și de timp. Dar unde este logica lui Huntington, în aceste evoluții? Nu este. În realitate, Gusztáv Molnár îmbrățișează ideologia scepticismului cultural din pură speculație conceptuală. El preferă o teorie grandilocventă în locul analizei datelor care îi sînt la dispoziție și pe care, de altfel, le cunoaște foarte bine. Altfel spus, el preferă „ideologia” întorcînd spatele argumentelor empirice.

Să trecem acum la „devoluție”. Sînt pentru un grad de descentralizare a vieții sociale cît mai ridicat, iar devoluția constituie un bun instrument al descentralizării. Ea și-a dovedit toată utilitatea în Italia, în Spania, pare să lucreze bine în Marea Britanie. Îi sînt, ca să spun așa, simpatetic. Numai că Gusztáv Molnár afirmă cu o siguranță exagerată: *„România, situată între două zone de state falimentare (...) nu are prea mult timp la dispoziție. Poate alege calea urmată de guvernarea Iorga (...) sau se poate hotărî să facă un pas radical, ce nu poate*

fi altceva decât reorganizarea țării pe baze federale, sau cel puțin acordarea posibilității devoluției Transilvaniei și celorlalte regiuni ale țării care își vor manifesta interesul în această privință. Ori-ori. (subl. mea)”. Așa să fie oare? Care sînt totuși faptele propriu-zise ale modernizării, care te-ar obliga să alegi ori devoluție (federalizare) ori recentralizare fatală?

Instrumentele statului modern sînt, după cîte cunosc: drepturile și libertățile individului cu prelungirea lor, drepturile minorităților, pluralismul politic împreună cu ansamblul de puteri (autorități) care se bucură de un minim grad de independență⁵ efectivitatea instituțiilor (acestea necesînd, în cazul României, o reformă esențială), autonomia locală, economia de piață — un inventar oarecare. Implică acestea **obligatoriu** devoluția? Evident, nu. Devoluția asigură însă, consideră Gusztáv Molnár, rezolvarea pozitivă a raporturilor etnice. Aici iarăși Gusztáv Molnár preferă concepte și principii în locul observării adevăratelor tendințe din societate. Tendința spre un „model românesc” al reconcilierii este foarte aproape de împlinire. „Modelul” a constat în acceptarea de către forțele politice românești a unor standarde foarte înalte privind măsurile speciale de protecție a minorităților naționale, iar în contraparte, comunitatea maghiară a renunțat implicit la soluția proprie de protecție, adică sistemul autodeterminării și autonomiilor ce nu-și află locul în cadrul constituțional românesc⁶. Cum s-a ajuns aici? Am fost martorii, în ultimii trei-patru ani, ai unei interacțiuni extrem de interesante pentru analiștii fenomenului politic: presiunea externă pentru depășirea contenciosului etnic (în contextul proceselor de extindere a structurilor europene la care România dorea să participe) și puternica presiune internă de a păstra intangibilă actuala Constituție. Este păcat să preferi „idealurile” în locul fascinantei experiențe a ceea ce s-a întîmplat în România ultimilor ani. Ceea ce mi se pare însă limpede, este faptul că sistemul măsurilor speciale este la fel de eficient pentru rezolvarea tensiunilor interetnice ca și devoluția și că el s-a impus.

Gusztáv Molnár poate replica că în timp tendința spre devoluție poate deveni preponderentă în ciuda evoluțiilor actuale. El poate da exemplu ultima idee venită de la Iași, Partidul moldovenilor a lui Constantin Simirad. M-aș opune la rîndul meu iritării sau indiferenței cu care opinia publică românească a răspuns acestei inițiative absolut legitime și în definitiv, semnificative, înnoitoare pentru mentalitatea societății românești. Dar iarăși propun în locul visurilor o autentică analiză a situației din România.

Or, analiza situației din România va arăta inaplicabilitatea modelului englezesc. Rapiditatea cu care s-au întîmplat lucrurile în Anglia — referendum separat în Scoția, reforma constituțională care a dus la constituirea parlamentelor scoțian și galez — a depins de cadrul juridic și politic britanic excepțional de permeabil la devoluția Scoției și Țării Galilor.

Nimic comparabil la noi. Devoluția înseamnă schimbare constituțională, adică o opțiune masivă (peste 2/3 din Parlament) și în mai multe etape⁷ în favoarea devoluției. Cînd Gusztáv Molnár spune: „voința politică a societății românești” el trebuie să aibă în vedere ceva foarte concret, cele două treimi ale Parlamentului necesare schimbării Constituției. Or, se pune întrebarea: pot apărea un curent politic transilvan și unul moldovean care să introducă în Parlament cele două treimi necesare? Nu văd nicum, cel puțin într-o perioadă rezonabilă de timp. O politică rațională și actualul curs al integrării politice a comunității maghiare sînt suficiente pentru a produce modernizarea României, iar acestea nu au în față obstacole insurmontabile, cum este opțiunea pentru devoluție.

Aici mai intervine un alt aspect, pe care nu avem voie să-l lăsăm la o parte. E vorba despre **competiția în timp a unor procese concurente**. Problema formulilor administrativ-politice necesare pentru afirmarea identităților regionale se pune uneori cu dramatism în cadrul unui stat centralizat. Nu același lucru în cadrul unui sistem integrat precum Uniunea Europeană. Aici regiunile pun în valoare unitatea lor de fapt — geografică, lingvistică, economică sau de alt gen — nu atît unitatea lor administrativă. Procesul de aderare la marile

structuri internaționale, la acest sfârșit de mileniu, pare mai rapid decât eventuale evoluții interne spre devoluție.

Gusztáv Molnár ne aruncă în față o mânășă binevenită, capabilă să aducă în câmpul de discuție românesc, ceva din savoarea dezbaterilor contemporane. Mi-e teamă însă că modul în care el tratează „Problema transilvană” întâmpină obiecții de fond. Încerc să sintetizez ceea ce am argumentat anterior. O eroare constă în atracția pentru conceperea identităților — cum este identitatea transilvană — ca „monade”⁸. Lucrând cu monade, Gusztáv Molnár consideră că trebuie să aplicăm neapărat o etichetă politico-administrativă peste identitatea culturală. Nu este adevărat. Dacă identitatea ardeleană este ea însăși complexă, ea se manifestă punând în valoare diferiți factori, neavând nevoie de o acoperire formală. (Am spus că principala caracteristică, cu cele mai multe efecte, mi se pare totuși prezența puternicei comunități maghiare.)

Dar în primul rând, aș nota caracterul esențialmente ideologizat al demersului său. Ideologia este o gândire care strivește realitățile pentru ca ele să intre în logica modelului dorit. Sînt curios, cu cîtă ideologie și cu cîtă analiză se va răspunde pozițiilor lui Gusztáv Molnár?

NOTE:

1. Miza majoră a teoriei huntingtoniene: nu doar că liniile culturale ar fi linii de demarcație, ci că acestea ar fi linii politice inerent tensionate.

2. Folosesc termenii în sens descriptiv, nu calificativ.

3. Ar fi greșită invocarea principiului „oamenii au votat contra”, nu „pentru”. Dacă principiul este parțial valabil — și este — el a operat uniform în toate regiunile țării, drept urmare, devine irelevant pentru explicarea diferențelor dintre regiuni.

4. Aș remarca, în context, precauția de care trebuie să dăm dovadă, atunci cînd facem apel la tradiție, pentru explicarea faptelor prezentului. Deși prezența germană a fost extrem de puternică în Transilvania și a fost primită cu mare receptivitate de către populația negermană, eu nu îi descopăr rolul în aceste procese pentru care minoritatea maghiară se află în poziție de locomotivă.

5. Independența instituțiilor care administrează puterile judecătorească, executivă și legislativă a devenit un clișeu. În realitate, lucrurile sînt ceva mai complicate. **„Regimul parlamentar nu mai funcționează pe baza teoriei separației puterilor în stat. Actorii reali ai luptei politice nu mai sînt Parlamentul și șeful statului — șef al puterii executive, ci Guvernul și majoritatea sa parlamentară, pe de o parte, și opoziția parlamentară, pe de alta.**

Guvernul este format de Parlament și răspunde politic numai în fața acestuia (parlamentarismul monist, căci sistemul parlamentarismului dualist, în care Guvernul răspunde politic și în fața Parlamentului, și a șefului de stat, a dispărut practic), putînd fi răsturnat printr-o moțiune de cenzură. Simetric, puterea executivă dispune de dreptul de a dizolva Parlamentul.

Centrul real de decizie în stat se mută de la Parlament la Guvern. Partidul politic (sau coaliția de partide) care a cîștigat alegerile legislative, devenind partid majoritar în Parlament, devine automat și partid de guvernămînt, formînd deci Guvernul. Programul politic al acestui partid devine program de guvernare a țării, iar echipa conducătoare a partidului în cauză devine echipa guvernamentală, șeful partidului ocupînd funcția de prim-ministru.

De aceea, în fapt, nu Guvernul depinde de majoritatea parlamentară, ci aceasta din urmă este obedientă față de Guvern, adică față de liderul partidului.

Cazurile moțiunii de cenzură sînt extrem de rare și se datorează instabilității unei coaliții de guvernare. În plus, de multe ori conflictele între partidele care alcătuiesc coaliția majoritară se rezolvă în afara Parlamentului, Guvernul nu mai așteaptă moțiunea de cenzură, prezentîndu-și demisia în urma unei defecțiuni politice a coaliției.

Majoritatea parlamentară, în cazul democrațiilor consolidate, este disciplinată, fiind o simplă mașină de vot, o simplă anexă a Guvernului. Prin urmare, puterea reală de decizie în stat trece la Guvern, care o exercită prin proiectele de legi, cărora Parlamentul (majoritatea parlamentară) nu face altceva decât, în mod formal, să le dea doar haină de lege. Mai mult, uneori chiar haina de lege este dată tot de Guvern, pe calea delegării legislative, astfel încît Guvernul nu numai că ia decizia reală, dar tot el îi dă și forma juridică, emițînd o ordonanță (act care are forță juridică egală cu a legii).

De aceea, nu se mai poate vorbi de o separație între legislativ (real, majoritatea parlamentară) și executiv (real, Guvernul), ci de o confuziune a puterilor.” (Liviu-Corneliu Popescu, Studii Internaționale 3, 1997).

6. Ordonanțele de urgență adoptate în mai și iunie 1997 de Guvernul României au rezolvat problema cea mai consistentă, utilizarea limbii materne în administrație și educație. Aceste norme ce așteaptă trecerea prin Parlament sînt extinse și prin transformarea Recomandării 1201 în lege internă. O lege a minorităților naționale, a cărei adoptarea a fost anunțată pentru 1998 ar completa ultimele detalii ale sistemului de protecție a minorităților naționale — cum ar fi utilizarea limbii în justiție. (Vezi Gabriel Andreescu, Renate Weber, *Evoluția concepției UDMR privind drepturile minorității maghiare*, Centrul pentru Drepturile Omului, București, 1995; Renate Weber, „România și drepturile omului: standarde interne, standarde internaționale (1)”, *Revista Română de Drepturile Omului* nr. 13, 1996, pag. 27-38).

7. Întrucît forma de guvernămînt și caracterul unitar al statului „nu pot forma obiectul revizuirii” conform actualei Constituții, totul trebuie început prin abrogarea articolului nr. 148 (1).

8. De aici rezultă obiecția sa, că nu merg nici eu atît de departe „încît să trag din cele de mai sus posibilele consecințe pe plan instituțional”. Dar ce este mai „departe” decît a considera că Transilvania a basculat realitatea politică românească și a schimbat deja esențial conștiința de sine a societății românești?

*

*Gabriel ANDREESCU (n.1952), absolvent al Facultății de Fizică din București în 1976, este co-președintele Comitetului Helsinki Român, membru fondator al Grupului pentru Dialog Social, director executiv al Revistei Române de Drepturile Omului. A publicat numeroase articole și studii, este autorul volumelor: **Sistemele axiomatice ale logicii limbajului natural. Funcții și operaționalizare, Cel mai iubit dintre ambadori, Despre filosofia dizidenței, Patru ani de revoluție, România versus România, Naționaliști, antinaționaliști... o polemică în publicistica românească, Solidaritatea alergătorilor de cursă lungă.***